

CONSELH GENERAU D'ARAN
AIRAU DE POLITICA LINGÜISTICA

PRÒVA
D'ARANÉS

CERTIFICAT B2

Nòm: _____

Cognòms: _____

DNI num.: _____

Adreça: _____

CP _____ Poblacion: _____

Telefòn: _____

13 de seteme de 2019

Airau 1. EXPRESSION ESCRITA

40 punts

Exercici 1. Carta

20 punts

Des dues opcions que se balhen ara seguida, trigatz-ne ua. (150 paraules)

A) ***Ès un aimant dera natura.*** Escriu ua carta ath Conselh Generau d'Aran en qué demanes ua bona senhalizacion e neteja des camins.

B) ***Escriu ua carta ath còsso de torisme deth tòñ ajuntament*** entà expausar-li ua idea damb er objectiu de melhorar es perspectives toristiques en aqueth municipi.

Exercici 2. Article d'opinion

20 punts

D'aguesti articles de diaris, escuelh-ne un entà expausar era tua opinion sus aguest tèma (200 paraules).

A) *Era publicitat enes mèdis de comunicacion.* Penses qu'ei de besonh? La tròbes "publicitat lordèra", te servís entà quauquarren? Te hè a èster mès consumista o, per contra, non t'influís ara orar de crompar?

B) *Proprietat o loguèr.* Aquesta qu'ei era qüestion. Qué t'estimes mès entà víuer? Auantatges e inconvenents.

Airau 2. COMPREENÇA LECTORA

10 punts

Era taula periodica de Mendeleiev

Era Taula Periodica des Elements ei era organizacion que, atient a diuèrsi critèris, distribuís es desparièrs elements quimics segontes es sues caracteristiques.

S'atribuís a Dimitri Mendeleiev, hilh d'ua familha siberiana damb non guaire recorsi economics. Neishec en 1834 e estudièc en Sant Petersburg en tot demostrar, ja de mainatge, ua aguda intelligéncia. Damb era ajuda d'un subsidi deth Govèrn, viatgèc tà Alemanha entà completar es sòns estudis. En tornar d'Alemanha, elabòre un manau, Principis de Quimica, que non ère ua auta causa qu'era taula Periodica, producte d'ua longa reflexion. Eth ordenèc es elements en tot basar-se ena variacion manau des propietats quimiques. Cau díder, totun, que Julius Lothar Meyer, trebalhant per separat, hec un ordenament a compdar des propietats fisiques des atòms.

En 1868, Mendeleiev publicquèc era sua taula periodica. Auie ordenat es elements segontes eth sòn pes atomic, com hec Newlands abans qu'eth, mès aguec tres idees geniaus: non mantenguec fixe eth periòde de repeticion de propietats, senon que l'amplièc segontes aumentaue eth pes atomic, invertic er orde de quauqui elements entà que quadrèssen es sues propietats damb es des elements adjacents, e deishèc vuets, indicant que correponien a elements encara non descubèrti.

En tres d'aguesti vuets, predigues es propietats des elements qu'aurien de descurbir-se (nomentant-les ekabòr, ekaalumini e ekasilici). Quan ans mès tard se descurbiren er escandi, eth galli e eth germani, es propietats des quaus se corresponien damb es predites per Mendeleiev, e se descurbic un nau grop d'elements –es gasi nòbles- que tanben trapèc plaça ena taula deth scientific rus, se metec de manifèst era veracitat, importància e utilitat dera sua taula periodica.

Totun, enquia començaments deth sègle XX, quan fisics coma Rutherford, Borh e Heisemberg descurbiren era estructura intèrna der atòm, non se comprenec era natura der orde periodic.

Era taula periodica ei formada per 112 elements. Es elements son ordenadi en orde creishent segontes eth sòn numèro atomic, s'organize en sèt rengs o periòdes e 18 columnes, grops o familhas, 8 longui e 10 cuerti. Es elements d'un madeish reng an eth madeish numèro de nivèus d'energia e es sues propietats varien periodicament en auançar en reng.

Es elements d'ua madeisha familha an eth madeish nombre d'electrons de valença, çò que produsís propietats quimiques similares.

Toti es elements apertien a un d'aguesti tres grops: metaus, non-metaus o semimetaus. Es metaus son eth grop majoritari e se placen ena esquèrra e ena part centrau dera taula. Es non-metaus son ena part dreita e es semimetaus son plaçadi entre es metaus e es non- metaus.

Es gasi nòbles se trapen ena columna 18. Son inèrts pr'amor que non reaccionen damb cap d'element e non formen ions. 2019 ei er an dera Taula Periodica.

(Extrèt e adaptat ar aranés dera revista *Digitau ACTA*: "Petites istòries des elements quimics" per David Zurdo, 2013.)

Met Vertadèr (V) o Faus (F) segontes eth tèxte:

-Mihail Mendeleiev neishec en Sibèria, estudièc en San Petersburg e tanben en Alemanha.

-Meyer tanben hec un ordenament des elements, treballant peth sòn compde.

-Ena Taula Periodica de Mendeleiev i auie vuets tà elements qu'encara èren per descurbir.

-Es gasi nòbles non auien plaça ena Taula Periodica pr'amor que se descurbiren abans er escandi, eth galli e eth germani, qu'èren inèrts.

-Era Taula periodica ei formada per 113 elements, son ordenadi en orde creishent e decreishent, segontes eth pes atomic, s'organizen en rengs e en 18 grops, 10 de longui e de 8 cuerti.

-Enguan se celèbre eth centenari dera creacion dera taula Periodica.

- Es metaus se placen ena part esquèrra dera taula, e es non-metaus ena dreita

- Es gasi nòbles son inèrts, pr'amor que reaccionen damb lèu toti es elements

Airau 3. ORTOGRAFIA, GRAMATICA E LEXIC

20 punts

3.1.- Aumplís es vuets damb es grafies que convenguen en tèxte: (2,5 p.)

Era esc__la auie organi__at ua petita ge__uda entar Estanh Redon. Er autocar les arrema__èc en estudi e les dei__èc ath pè der Espitau de Vielha entàs nau e mie__a deth maitin. Aca__adi per possades e claca__ades cada un cue__ec eth sòn morralet e se lo metec ena esquia. Pa__èren de prèssa a__ cant der Espitau, moment que sigu__c profitat pera m__stra ent__

explicar ___ les qu'aguest espitau si ___ ec fondat entà acué ___ er as caminaires que se vedien eth traba ___ entà traue ___ ar eth pòrt de Vielha.

3.2.- Aumplitz es vuets d'aguestes frases damb eth pronòm o pronòms febles avienti. (2,5 p.)

1. As d'ensenhar era fotografia a jo. ___ as d'ensenhar era fotografia. ___
___ d'ensenhar.
2. As de liurar eth trabalh ath professor. ___ as de lirar eth trabalh. ___
___ as de liurar.
3. As de demanar era leçon ath mainatge. ___ as de demanar era leçon.
___ ___ as de demanar.
4. As portat es libres entà jo. ___ as portat es libres. ___ ___ as portat.
5. As sauvat eth libre entath professor. ___ as sauvat entath professor. ___
as sauvat eth libre. ___ ___ as sauvat.
6. As trapat fòrça ceps entada eth. ___ as trapat fòrça entada eth. ___ ___
as trapat fòrça.
7. As hèt aquerò que te demanè? Òc, ___ è hèt aué.
8. Dedique tres poèmes as lectors. Cada an ___ dedique tres poèmes.
Cada an
___ ___ dedique tres.
9. Dedique eth libre ath sòn hilh. ___ dedique eth libre. ___ ___ dedique.
10. È portat tot açò entà vosati. ___ ___ è portat aué.
11. Auem liejut aguesta novèlla en classa. E tu, ___ as liejuda?
12. Vos manè de hèr açò. ___ auetz hèt?
13. Voi demanar as companhs se me vòlen acompanyar. ___ ___ demanarè
deman.
14. Minges tanta verdura com un conilh. ___ minges tanta com un conilh.

3.3.- Escriuetz es advèrbis o frases adverbiaus que corresponen a cada definicion balhada (2,5 p.)

Ager ath ser:

Ara gasalha:

Hè dus dies:

En pagalha:

Hè un an:

Ne tà sèra ne tà aubarda:

Hèt d'aguesta faïçon:

De land en land:

Auer ath ser:

3.4.- Torna a escriuer aquest tèxte sense fautes (2,5 p)

Era apertenensa a ua cassa apareix ena Val com un element de referençia que servis enta classar es individus, com un codi de identificacion de cada persona que permet de plaçala en report a ua propietat e a ua demoransa: era historia de cada individu e de cada cassa se comfonen. A trauers de diuerses generacions, eth nom dera cassa se manten e tuti es sons membres e desendents son coneixudi coma pertanyents ad aguesta.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.5.- Accentua aquest fragment (2,5 p)

Que deu passar enta qu'ad aquestes ores corguen atau totes aquestes besties, com se volessen huger de beth perilh? Ath cap d'ues ores garde un aute viatge enta dessus, entath ceu, e vedi qu'es isards corrien pera grincha deth sarrat de cap entas vals mes pregondes. Jo non li de cap d'importancia. Londeman siguec eth men arramat qui cuelhec era escorrubanda. Ues oelhes corrien montanha enjos, e d'autes, pales ensus, totes espaventades e esglasiades.

3.6.- Escriu, enes espacis en blanc, era forma verbau que correspon (2,5 p)

- 1.- Se tu (saber) _____ parlar francés, es examens t'anarien milhor.
- 2.- Aué non pensi pas (botjar-se) _____ de casa en tot eth dia.
- 3.- Eth presoèr que siguec trasladat entara preson (escapar-se) _____ per un camin deth bòsc.
- 4.- Jo (denonciar) _____ a toti aqueri que non (respectar) _____ era natura.
- 5.- Ei de besonh qu'(escriuer) _____ ua letra de queisha ath vòste ajuntament.
- 6.- Com voletz que jo (aprovar) _____ se non è estudiat bric.
- 7.- Delàger vosati (cantar) _____ ua cançon en acte de liurament de prèmis.
- 8.- Se jo (èster) _____ eth propietari dera tèrra, me la veneria ara madeish.
- 9.- Voi que (saber) _____ que non as actuat bric corrèctament.
- 10.- Quan jo (anar) _____ entad aquesta universitat, ère fòrça mès vielha.

3.7.- Apostròfa corrèctament aquestes frases (2,5 p)

Eth dia que ages acabat es estudis de arquitectura, serè plan content.

•

Me agrade plan com te as portat ena classa de istòria de Espanha.

•

Non i a pan. Se en vòs calerà que te esdègues a crompar-ne.

•

Se vos vier damb nosati, ditz-me ac.

•

Eth dia de aué, tota era gent de Escunhau celèbre ua hèsta de aniversari.

•

Mos a dit que eth dia que auie passat ena montanha non li auie shautat pas guaire.

De qué te en arrisses, se se pòt saber? Me ac vòs díder?

•

Non te en penedisques de auer dit tot aquerò.

▪

3.8.- DICTADA (2,5 p)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Airau 4. MARC SOCIAU, ISTORIC E CULTURAU

10 punts

4.1.- Mèrca damb un cercle sonque era opcion corrècta.

Era realitat lingüistica occitana mos ditz que i trapam tres grops. Mèrca era opcion corrècta (2 p)

- a) Occitan meridionau: Lemosin, Lengadocian, Aupin-vivarés.
Nòrd-occitan: Auvernhàs e Provençau.
Gascon: Aranés, Bearnés...
- b) Nòrd-occitan: Auvernhàs, Lemosin, Aupin-vivarés.
Occitan meridionau: Lengadocian e Provençau.
Gascon: Aranés, Bearnés...
- c) Nòrd-occitan: Provençau e Lengadocian.
Occitan meridionau: Lemosin, Auvernhàs, Aupin-vivarés.
Gascon: Aranés, Bearnés...

4.2.- Es substrats son...(entorneja era letra que correspon ara frasa corrècta) (1 p)

- a) Es formes lingüistiques que conviuen entre eres dempús dera arribada deth latin.
- b) Formes lingüistiques existentes abans dera arribada deth latin e que s'i barregen.
- c) Es lengües existentes en territòri occitan ena edat Mieja.

4.3.- Era Querimònia ei (1 p)

- a) Un document qu'autregèc Pèire II as aranesi en 1213, a on les convertís en proprietari des sòns bens.
- b) Un document qu'autregèc Jaime II as aranesi en 1313. Aqueth document convertic era Val en un territòri liure e es aranesi en proprietari des sòns bens.
- c) Un document qu'autregèc Alfòns II as aranesi en 1175 qu'empedís era possada deth feudalisme ena Val d'Aran.

4.4.- Mèrca era característica qu'explique corrèctament aguesta evolucion

(1 p)

Focus > Huec

- a) Evolucion dera F inicial grèga a H en gascon.
- b) Evolucion dera F inicial latina a H en gascon.
- c) Pas dera F inicial catalana ara H gascona.

Quator > Quate

- a) Pèrta dera R final latina.
- b) Vocalizacion en E dera R final latina.
- c) Mantenença deth grop QU latin.

Castellu > Castèth

- a) Era dobla L latina passe a TH en posicion final.
- b) U final latina passe a TH en posicion final.
- c) Desapareish era dobla L latina.

4.5.- Mossen Condò Sambeat escriuec: (1)

- a) Mireio
- b) Presoèrs dera mar gelada
- c) Era isla es diamants

4.6.- Explica de forma braca en qué consistie eth Tractat d'Emparança

(1 p)

.....
.....
.....
.....
.....
.....

4.7.- Explica qué ei eth Felibritge. (1 p)

.....
.....
.....

.....
.....
.....

4.8.- Ena lirica des trobadors, qué ei era *Cançon*? (1 p)

.....
.....
.....
.....
.....
.....

4.9.- Definís eth genre dera *Aubada* (0,5 p)

.....
.....
.....
.....
.....
.....

4.10.- Definís eth genre dera *Pastorella* (0,5 p)

.....
.....
.....
.....
.....
.....